

съоръжения, проучвания за въглища, нефт и газ, строителни и декоративни материали. Създавайки високата сеизмична опасност за нашата страна, акад. Бончев стана и създател на българската сеизмотектоника. Той оглави голям колектив от специалисти в различни области на науките за Земята, който се зае с изготвяне на цялостна оценка за сеизмичността и сеизмичния риск и съответно — с високоотговорното сеизмотектонско райониране на България.

Еким Бончев беше член на Българското геологическо дружество от 1930 г. до смъртта си и негов председател през 1947—1948 г. Той добре съзнаваше необходимостта от задружна дейност на българските геолози в една професионална организация и полагаше усилия в това отношение и във всички останали научни и професионални институти, на които беше член или председател — Националният комитет по геология, Проблемна комисия IX от многостранното сътрудничество на академите на науките, Националният комитет по геодезия и геофизика, различни научни съвети и пр.

Научната дейност на академик Еким Бончев е разностранна и богата. Първите ѝ стъпки са в областта на палеонтологията, стратиграфията и регионалната геология на България. Тук се отнася доказването за първи път, самостоятелно или със съавтори, на алпския, албския и каловския етаж и на ордовишката система в България, както и регионалните изследвания на Крайщето и части от Стара планина и Средногорieto. През 1936 г. той стига до оригинални идеи за строежа и развитието на Крайщидната структурна зона, която въвежда като зона, ренегантна на Балканидите.

След специализация (1937—1938) при проф. Х. Щиле Еким Бончев се посвещава изцяло на геотектониката. Много са оригиналните идеи на акад. Бончев, както и приносите му в българската и европейската геотектоника. Между тях трябва да отбележим обособяването и характеризането на някои структурни зони (Крайщида, Предбалкан, Южни Карпати, Панагюрска структурна ивица, Преходната зона) и създаването на първата морфотектонска синтеза на България. Особено място в творчеството му заемат разломните структури. Така Е. Бончев създаде своя концепция за линеаментно-геосинклиналните зони и линеаментните снопове и разработи оригинални схващания за разломната мрежа на страната и Балканския полуостров и нейното развитие. Няма област в геотектониката, в която той да не е разработил оригинални идеи — достатъчно е да споменем проблемите на срединните масиви, платформите, валове (включително установяването на Диагоналния вал), структурните ниши (създаване на оригиналната концепция за Средецката структурна ниша) и пр. Идеите на новата глобална тектоника подбудиха вечно търсеция му ум към оригинални виждания за тектониката на плочите на Балканския полуостров при развитие на своеобразна буферна зона между Понто-Каспийската и Трако-Анадолската плоча.

Смъртта на академик Еким Бончев отне на българската геология нейния безспорен духовен водач, наложил се в течение на дълги години със своите всестранни знания и дълбоки идеи.

Иван Загорчев

Алпийска палеогеодинамична еволюция на България

Изминаха повече от 12 години от научната конференция на БГД на тема „Геодинамични проблеми на България“ (26 и 27 април 1979 г.). Конференцията и книгата „Геодинамика на Балканиите“ (С., Техника, 1980) изиграха ролята си за дискусия на отделни проблеми от геологията на България в светлината на геосинклиналната теория или неомобилизма.

IX научна конференция (22 и 23 януари 1992 г.) на тема „Алпийска палеогеодинамична еволюция на България“ се проведе в нови условия и с друга цел. Алпийската палеогеодинамична еволюция на България следваше да бъде разгледана системно, цялно и единствено от позициите на палеогеодинамиката.

Нарушена бе традиционната фиксиска концепция за геологията и еволюцията на българските земи. Вече са направени първите опити за

научнообосновани палеогеодинамични интерпретации от представители на няколко школи и групи.

Седиментоложката школа използва резултатите за индикаторни минерали, скали и ансамбли (продукти) за интерпретиране на процесите на седиментация, реседиментация, диагенеза и катагенеза и за палеогеодинамичните обстановки и еволюция.

Петроложката школа тълкува в неомобилистичен аспект проявите на вулканизъм и интрузивен магматизъм.

Геотектонската школа изследва структурите и алпийските деформации и интерпретира в плейттектонски аспект алпийската еволюция на българските земи.

Представителите на металогенната школа изясняват алпийските находища на минерални суровини и тълкуват металогенните епохи и про-

винция в плейттекtonски аспект.

Главната цел на IX научна конференция беше фиксираният подход да се замени от геодинамичен подход на изследване и интерпретация на алпийската палеогеодинамична еволюция на България.

Главните конкретни задачи на конференцията могат да се формулират по следния начин:

1. Да се доразвият и актуализират седиментоложките, петроложките, геотектонските и металогеените концепции за алпийските проблеми на българската геология.

2. Да се извършат конкретни за етапите изследвания и резултатите от тях да се интерпретират в седиментоложки, петроложки, геотектонски, металогеен и други аспекти. За всеки етап да се анализират продуктите — индикаторните минерали, скали и ансамбли, и на тази база да се интерпретират процесите, обстановките и палеогеодинамичната еволюция.

3. Въз основа на конкретни разработки да се направят опити за комплексно обобщаване на закономерностите в палеогеодинамичната еволюция на българските земи.

4. За реализацията на целта и задачите се смята за целесъобразно да се подготви и отпечата книга на тема „Алпийска палеогеодинамична еволюция на България“. Предвижда се книгата да се издаде чрез БГД от Съюза на учените в България.

Тематиката на конференцията беше планирана и дирижирана по примерен тематичен план: алпийската палеогеодинамична еволюция на България; концепции за еволюцията вчера и днес; алпийски етапи и палеогеодинамика; триаски епиконтинентален етап — седиментни обстановки, магматизъм, тектонски събития, палеогеодинамика; хетанж-батски спиконтинентален етап — седиментни обстановки, палеомагнетизъм, тектонски събития, палеогеодинамика; калов-албски акреционен етап — седиментни обстановки, палеомагнетизъм, тектонски събития, палеогеодинамика; къснокреден субдукционен етап — седиментни обстановки, магматизъм, палеомагнетизъм, тектонски събития, палеогеодинамика; дълбочинен строеж и геодинамика, сеизмичност и геодинамика, тектогенетично райониране на България; състав, строеж и еволюция на земната кора в България; ендо- и екзогенна металогения и палеогеодинамика; нефт, въглища и палеогеодинамика; закономерности в седиментогенезата, магматизма, палеомагнетизма и създаването на алпийския ороген и значението им за алпийската палеогеодинамична еволюция на България.

Конференцията беше планирана още през 1989 г. Събитията в страната наложиха отлагането ѝ на няколко пъти през 1990 и 1991 г. Тя беше организирана от Българското геологическо дружество, секция геолого-географска на Съюза на учените в България и Съюза по минно дело, геология и метадургия при конфедерацията на научно-тех-

ническите дружества. Беше проведена в зала № 4 „Д-р Асен Златаров“ в Дома на науката и техниката, ул. „Раковска“ 108. В организационния комитет участваха: д-р г. м. н. И. К. Начев — председател; д-р г. м. н. Х. Дабовски — зам.-председател; доц. к. г. м. н. С. Московски — секретар; членове — д-р г. м. н. Х. Дачев, д-р г. м. н. П. М. Гочев, доц. к. г. м. н. Ж. Иванов, доц. к. г. м. н. А. Султанов, ст. н. с. П. Ножаров, ст. н. с. Л. Василев и ст. н. с. Н. Попов. За съжаление Х. Дабовски, С. Московски, Ж. Иванов и Н. Попов не взеха участие в конференцията поради служебна заетост или болест. Заседанията бяха председателствувани от М. Стайков, С. Бояджиев, Х. Дачев, Л. Василев, П. Гочев, М. Паскалев, И. Загорчев. М. Стайков откри конференцията. В работата на заседанията участваха от 50 до 80 специалисти. Изнесени бяха 21 доклада: 1. И. К. Начев. Алпийска палеогеодинамична еволюция на Източното Средиземноморие; 2. Р. Г. Иванов. Проблеми на Източносредиземноморската алпийска геодинамика; 3. Акад. И. Костов. Алпийски минерализации в България и палеогеодинамика; 4. П. Гочев. Палеогеодинамична еволюция на кимеридите в България; 5. И. К. Начев. Хетанж-батска палеогеодинамика на България; 6. П. Ножаров с колектив. Юрски палеомагнетизъм в България; 7. И. К. Начев. Калов-албска палеогеодинамика на България; 8. П. М. Гочев. Палеогеодинамична еволюция на австрийския ороген в България; 9. И. К. Начев. Къснокредна палеогеодинамика на България; 10. П. Ножаров с колектив. Къснокреден палеомагнетизъм в България; 11. Н. Петков. Палеогенски палеомагнетизъм в България; 12. И. Загорчев. Неоген-кватернерна тектоника и геодинамика на България; 13. Б. Маврудчиев, Й. Янев. Неогенски вътрешноплочев магматизъм в България; 14. В. Бъчварова. Неогенски палеомагнетизъм в България; 15. Х. Дачев. Дълбочинен строеж и геодинамика на България; 16. М. Матова. Сеизмичност и геодинамика в България; 17. П. М. Гочев. Тектогенетично райониране на България; 18. Т. Добрев, Д. Йосифов. Състав, строеж и еволюция на земната кора в България; 19. И. К. Начев. Екзогенна металогения и палеогеодинамика на България; 20. П. М. Гочев. Алпийска еволюция на орогена в България; 21. В. Велев с колектив. Рифтогенеза, седиментогенеза и нефтогазоносност на мезозоя в Северна България.

Дискусиите бяха една от особеностите на конференцията. След докладите бяха зададени повече от 100 конкретни въпроса. Специалистите посочиха критично постиженията на разработките (докладите), като отбелязаха и отделни пропуски, непълноти и противоречия и алтернативни постановки. В дискусиите взеха участие повече от 50 специалисти.

Конференцията завърши с обща дискусия. В дискусията взеха участие 11 специалисти. К. Попов се спря на значението на въглеобразуването в карбона от Добруджа. Г. Панов изтъкна връзката на въглищата в юра, късна креда, па-

леоген и неоген с палеогеодинамиката. Р. И в а н о в изказа недоволство от посещението, изтъкна, че състоянието на българската геология е печално, предложи да се прави разлика между структурна фактоложка карта и тектонската карта на синтез. И. Загорчев оспори становището за структурни и тектонски карти. П. Гочев се съгласи с критичните бележки за конференцията и посочи, че българската литература има значение за корелациите на гръцки и турски геолози. Х. Дачев оцени докладваната тектонска карта като първи макет и пожела тя да се допълни с главните данни за магматизма и метаморфизма, като се оцени и значението на сеизмиката за палеогеодинамиката. В. Велев оцени литостратиграфските единици в България като несполучлив шум и предложи повишаване квалификацията на кадрите. Г. Шишков изтъкна, че възгледите са само континентални, а коефициентът на възгледа е на органичното вещество е свързано с палеотемпературите и е важен за палеогеодинамиката. Р. Димитров изрази задоволство от изнесените доклади, оцени конференцията като крачка напред спрямо тази през 1980 г. и като навременна и полезна конференция. И. Начев се спря на целите, задачите и тематиката на конференцията, изтъкна, че в реализацията има 8 неизнесени доклада, непълно покритие на тематиката, отсъствие на членове на оргкомитета и пропуски в пропагандирането, но оценява конференцията като полезна и целесъобразна в съвременните условия

в страната. М. Стайков благодари на участниците с доклади, на организаторите и участниците в дискусиите, след което закри IX научна конференция.

Конференцията щеше да бъде далеч по-ефективна и полезна, ако не беше съпътствувана от съществени пропуски. Тематиката не беше покрита напълно и не се постигна един до три алтернативни доклада по една и съща тема. Неучастието на 4 от общо 10 членове на оргкомитета създаде допълнителни трудности в работата. Програмите покани бяха отпечатани само в 40 броя и нямаше обяви, което затрудни пропагандирането на конференцията.

Прогресът в геологическите науки и влиянието на конференцията са безспорни. На IX научна конференция стана ясно, че палеогеодинамичният подход и анализ вече са възприети от болшинството български геолози, а това е гаранция за нови и комплексни концепции в българската геология.

Внедряването в практиката на резултатите и интерпретациите, демонстрирани на конференцията, може да се реализира добре чрез публикуване на книга обобщение на тема „Алпийската палеодинамична еволюция на България“, както и чрез внедряване в ежедневната практика на новите разработки върху палеогеодинамиката на България.

Д-р г. м. н. Иван К. Начев